

Jordbruksutskottets betänkande

1978/79:2

med anledning av motion om ersättning till fiskare på grund av dumpad ammunition, m. m.

Motionen

Yrkande

I motionen 1977/78:590 av Erik Johansson i Simrishamn m. fl. (s) hemställs 1. att riksdagen hos regeringen anhåller att bestämmelser utfärdas för omhändertagande av i samband med fiske påträffade ammunitionseffekter, 2. att riksdagen begär att regeringen fastställer regler om ersättning till fiskare som drabbats av avbrott i fiske eller skada på redskap i enlighet med vad som i motionen anförts.

Motivering

I motionen påpekas att det fortfarande finns ammunitionseffekter kvar i havet, vilka dumpats där efter andra världskrigets slut. En av dessa platser är ett område utanför Bornholm, där fiske bedrivs i betydande omfattning. Enligt motionen händer det ofta att fiskebåtar där får ammunitionseffekter i sina trålar. I maj 1977 ilandfördes i Simrishamn en senapsgasbomb, som hade fastnat i trålen till en fiskebåt, som vid tillfället bedrev fiske nordväst om Christiansö. På grund av oklarheter beträffande ansvarsförhållandena och avsaknaden av bestämmelser m. m. för omhändertagande av sådana effekter kan den aktuella fiskebåten få ligga vid kaj längre tid än vad som skulle varit fallet, om bestämmelser i fråga om ansvarsförhållande och omhändertagande funnits. Om inte ekonomiska förutsättningar skapas för att ersätta fiskare för de förluster de gör i samband med omhändertagande av ammunitionseffekter anser motionärerna att man kan befara att de, om de framdeles får ammunitionseffekter i sina redskap, kommer att dumpa dem i havet.

Utskottet

År 1947 sänktes stora mängder ammunition och annan krigsmateriel, som bl. a. innehåller kemiska stridsmedel, i första hand s. k. senapsgas, inom ett område omkring 9–12 distansminuter ost-syd-ost Christiansö utanför Bornholm.

Senapsgas är en oljeliknande, gul till svart vätska, som kan vara tillsatt med klibbände ämnen. Kommer den på huden, uppstår redan av mycket små mängder efter några timmar en rodnad och efter ytterligare några timmar stora vätskefyllda blåsor, som påminner om brännsår. Senapsgas ger inga

omedelbara verkningar, irritation eller smärtor. Den sugts lätt genom tyg och läder, som alltså ger ett dåligt skydd mot vätskan. Gummi- och plastmaterial ger däremot ett gott skydd.

Bomberna, (eller motsvarande), som vid trälning kan fastna i fiskredskapen, är kraftigt rostangripna och kan vara otäta. Senapsgas kan därför ha läckt ut på bombernas utsida. I andra fall kan senapsgasen ha runnit ur bomberna på havsbotten och kan vid den temperatur, som man har där, ha en grötlignande konsistens. Den kan då fastna på fiskredskapen och komma med till ytan.

Mot bakgrund av en föregående år inträffad händelse i samband med fiske utanför Bornholm hemställs i motionen 1977/78:590 att bestämmelser utfärdas för omhändertagande av i samband med fiske påträffade ammunitionseffekter och att klarare regler fastställs om ersättning till fiskare som i nämnda sammanhang drabbats av avbrott i fiske eller skada på redskap.

Utskottet delar självfallet uppfattningen att det är angeläget att i möjligaste mån förhindra att människor och miljö utsätts för skador eller ekonomiska olägenheter i samband med att ammunitionseffekter påträffas.

Det bör nämnas att vissa regionala bestämmelser utfärdats avseende de militära myndigheternas åtgärder i samband med fynd av nu ifrågavarande slag. Vidare har anvisningar rörande behandling av skador genom senapsgas utarbetats av försvarets forskningsanstalt. I anvisningarna tillråds fiskare som fått bomb eller motsvarande i fiskredskapen att släppa tillbaka bomben i sjön och även att kasta nedgasade fångstredskap och fiskfångster i sjön. Vederbörande uppmanas rapportera händelsen till polis- eller hamnmyndighet i närmaste svenska hamn med noggrann uppgift om fyndplats, tidpunkt för fyndet och föremål.

Enligt vad utskottet erfarit har de i motionen upptagna problemen nyligen aktualiserats av berörda myndigheter. Sålunda har militärbefälhavaren för södra militärdistriktet låtit verkställa en översyn av de militära bestämmelserna på området. Vidare har länsstyrelsen i Kristianstads län i framställning till regeringen (jordbruksdepartementet) hemställt om översyn av behovet av dels åtgärder till förhindrande av skador av stridsgasladdad ammunition, dels ersättning i samband med dylika skador.

Länsstyrelsens framställning har remitterats till fiskeristyrelsen som anmodats att efter samråd med försvarets forskningsanstalt och efter hörande av Sveriges fiskares riksförbund inkomma med yttrande i ärendet.

I avvaktan på resultatet av sålunda pågående överväganden i ämnet finner utskottet den föreliggande motionen inte påkalla någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer därför
att riksdagen lämnar motionen 1977/78:590 utan åtgärd.

Skara den 7 augusti 1978

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Svante Lundkvist (s), Hans Wachtmeister (m), Bertil Jonasson (c), Grethe Lundblad (s), Sven Lindberg (s), Filip Johansson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Gunnar Olsson (s), Märta Fredrikson (c), Håkan Strömberg (s), Stig Alftin (s), Sven Eric Lorentzon (m), Wivi-Anne Radesjö (s) och Torkel Lindahl (fp).

